

Posudek disertační práce:

Marek Novák: Glosátoři a komentátoři ve Strahovské knihovně

Právnická fakulta UK Praha, datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 12. 2022

Předložená disertační práce vybočuje z obvyklého rámce disertací v oblasti římského práva. Předně se nezaměřuje na římské právo jako takové, ale prakticky na recepci, navíc jejím cílem není rozbor nějakého institutu. Práce je zaměřena multidisciplinárně na publikace věnující se římskému právu v dílech glosátorů a komentátorů ve Strahovské knihovně.

Tato skutečnost se odrazila nejen v celkové struktuře, ale i v charakteru výsledků, k nimž doktorand dospěl. S ohledem na téma je členění práce logické. Nejprve je stručně představeno v úvodu práce její zaměření a stručně charakterizována Strahovská knihovna. Následně autor věnuje pozornost oběma školám – glosátorům (s. 28-82) a komentátorům (s. 83-251). V rámci každé z těchto kapitol se nejprve zaměřuje na charakteristiku dané školy a pracovní prostředky každé z těchto škol. Dále se pak věnuje jednotlivým členům té které školy, ale jen těm, jejichž díla jsou v knihovně zastoupeny. Řazení autorů je v obou případech shodně abecední, což přispívá k přehlednosti a odpovídá i tématu, kdy není východiskem chronologické členění, nebo členění dle významu jednotlivých právníků. Abecední přehled je pro přehled děl jednotlivých autorů nejpřehlednější.

Každý jednotlivý právník je představen – zpravidla tak na dvou či třech stranách – svým životopisem a dílem, zasazen do kontextu své doby a dané školy. Následuje pak přehled děl od daného autora, která jsou v knihovně zastoupena a stručná charakteristika každého z nich. Rozdíl je patrný však v poznámkovém aparátu. Zatímco u charakteristiky školy jsou poznámky v textu průběžné, u životopisných údajů je text prakticky bez poznámek, neboť jde o trochu „encyklopedické“ shrnutí, kdy základní literatura ke každé z osob je uvedena v úvodní poznámce u každého jména. Tato literatura je především postavena na zahraničních dílech, což je však dáno i tím, že z domácích autorů se středověké recepci věnuje výrazně de facto jen doc. Černý a dr. Falada.

Nedílnou a velmi podstatnou částí jsou přílohy, kde významné jsou zejména příloha 3 (Katalog zpracovaných děl) a příloha 4 (Seznam zpracovaných signatur). Přiznám se, poněkud mne systematika zarazila, že zrovna tyto byly zařazeny až sem, zejména při vědomí, že na druhém místě je obrazová příloha.

Pokud jde o zhodnocení práce, je třeba říci, že specifická povaha práce vede k tomu, že i přínos doktorandovy práce je poněkud odlišný. Při rozboru jednotlivého institutu vynikne více schopnost exegetické práce. Zde naopak bylo potřeba mnohem více práce heuristické. Aby bylo jasné, jak rozsáhlá tato práce byla, je možno uvést, že doktorand zpracoval 26 autorů, 344 položek v celkem 186 samostatných fyzických svazcích (je třeba mít na vědomí, že některé svazky obsahovaly konvoluty několika děl). Bylo tedy potřeba projít velké množství publikací, verifikovat, zda označení v katalogu odpovídá realitě, a následně je popsat. Toto je sice zdánlivě práce spíše „knihovnická“ – nicméně s ohledem na téma se bez právnické erudice neobejde.

O tom, že autor se potýkal s řadou problémů, svědčí i fakt, že označení nebylo vždy zcela přesné. Tak např. konvolut DOVI 28/3 (Lodovicus Bologninus – Forma arboris consanguinitatis secundum ius canonicum et civile), nebo zjištění, že Repertorium (Albericus de Rosate), ačkoliv je označeno jednou signaturou, je vlastně konvolutem složeným z devíti samostatných spisů). Je možno říci, že za výsledným textem je skutečně mravenčí práce.

Jestliže nebyla zde možnost prokázat schopnosti exegetické práce s právním textem (kterou však doktorand prokázal v jiných svých publikačních výstupech), musel zde autor prokázat zcela jinou schopnost. Jde o představení recepce, obou škol a jejich autorů. Je třeba mít na vědomí, že čtenáři práce nebudou jen právníci, ale právě i např. knihovníci. Jeho prezentace recepce v disertaci i tento aspekt reflektuje a přináší velmi hutné, nicméně velmi vhodně a srozumitelně pojaté představení uvedeného tématu. Velmi se mi líbilo i propojení na domácí půdu s Orleánskou školou v osobě studenta Konráda (s. 84).

Z hlediska práce samé mám jen několik drobných výtek – např. na s. 154 je poněkud nepochopitelně moc místa – zjevně problém s formátováním. Někde by možná bylo možno trochu rozvést, např. na s. 114 je uvedeno „*Oproti období glosátorů ztratila na významu literární forma summae...*“ – proč tomu ale tak bylo, to už autor nerozvádí.

Podobně i v případě, kdy konstatuje u úvodu u Bartolových traktátů stran naplavenin (De alluvione a De insulado), že „... lze v dílech komentátorů nalézt také pasáže, které se nedrží jen odborného výkladu...“ Bohužel tuto myšlenku dále nerozvádí. Text, který následuje, je velmi podobný jednomu z charakteristických rysů středověkých kronik, kdy kronikář sám sebe označuje za osobu nevhodnou k napsání, ale uchyluje se k psaní jen proto, že se nikdo jiný nenašel (tzv. topos líčené pokory).

I přes výše uvedené výtky se domnívám, že autor prokázal schopnosti vědecké práce a jeho disertační práce může být připuštěna k obhajobě. Jako otázky k ní pak navrhuji následující:

Proč byla komentátory opuštěny *summae*?

Jak je to s onou líčenou pokorou v jiných traktátech – je uvedený tímto výjimečný, nebo se dá dohledat i v jiných?

v Měšicích

doc. JUDr. Pavel Salák jr., Ph.D.